

2. Кодекс професійної етики та поведінки прокурорів від 27.04.2017 р.
URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/n0001900-17#Text>

3. Про прокуратуру: Закон України від 14.10.2014 р. № 1697-VII. URL:
<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1697-18#Text>

Науковий керівник: к.ю.н., доцент Кісліцина І. О.

Волчкова Аделія Андріївна

*студентка 1-го курсу факультету цивільної та господарської юстиції
Національного університету «Одеська юридична академія»*

СУДОВИЙ ЗАХИСТ ПРАВ НЕПОВНОЛІТНІХ

Формування сучасної правової, демократичної держави передбачає соціальну захищеність дітей, надання їм такої соціальної допомоги, яка може забезпечити соціальне благополуччя кожній дитині. Будь-які декларації про права та свободи дитини, навіть прописані в Конституції та інших численних законодавчих актах, є формальними, якщо не забезпечені реальним гарантіями з боку структур влади держави та суспільства.

Право дитини на звернення до суду за захистом своїх прав та інтересів, якщо вона досягла 14 років передбачено статтею 152 Сімейного кодексу України [1], а згідно зі статтею 45 Цивільного процесуального кодексу України про забезпечення захисту прав малолітніх або неповнолітніх осіб під час розгляду справи, особа має право висловлювати свою думку (безпосередньо або через представника), отримувати інформацію про судовий розгляд (через представника) [2].

Право дитини на захист надає спроможність самостійного вживання ним деяких заходів у разі порушення її законних прав та інтересів в будь-якому віці. Це можливо у випадках зловживання з боку батьків, а також при невиконанні або неналежному виконанні батьками обов'язків з виховання, освіти дитини. У таких ситуаціях дитина має повне право звернутися до органу опіки та піклування, а після досягнення віку чотирнадцяти років дитина має право звернутися до суду.

Під судовим захистом цивільних та сімейних прав та інтересів дитини слід розуміти здійснювану в порядку цивільного судочинства та

засновану на конституційних засадах, принципах цивільного, сімейного, цивільного процесуального права, а також моральних засадах діяльності судів, спрямовану на відновлення порушених цивільних та сімейних прав та інтересів дитини, за допомогою застосування передбачених цивільним та сімейним законодавством способів захисту.

Якщо ми звернемося до міжнародного права, то звернемо увагу на те, що там передбачається необхідність захисту прав дитини від свавільного чи незаконного втручання у здійснення його права на особисте життя, або порушення права на честь та гідність, стосується всіх форм фізичного чи психічного насильства, образи чи зловживання, відсутності турботи чи недбалого або грубого поводження, а також експлуатації. Також захист передбачається у випадку економічної експлуатації та виконання будь-якої роботи, яка може становити небезпеку для його здоров'я або служити перешкодою в отриманні ним освіти, а також у тому випадку, коли робота може завдавати шкоди її здоров'ю та фізичному, розумовому, духовному, моральному та соціальному розвитку.

У розгляді питань юридичного захисту прав підлітків у випадку правопорушення, суддя повинен докладно розібратися в низці психологічно та педагогічно складних аспектів підліткового віку. Отже, для правильного та виваженого визначення необхідного заходу впливу на неповнолітнього правопорушника суддя гостро потребує повноцінної, проаналізованої, узагальненої та компетентно поданої інформації про підлітка та його оточення. Тільки всебічний розгляд обставин та ситуації дозволить прийняти виважене, справедливе судове рішення.

Світова практика у питаннях захисту прав неповнолітніх створила певні спеціальні механізми у вигляді органів ювенальної юстиції, тобто судів у справах неповнолітніх. Українська правова система поки що не має таких судів, але законодавством встановлено низку основ, які розвивають цей напрям правосуддя, зокрема, у судах виділяється такий напрям спеціалізації, як суддя, уповноважений здійснювати кримінальне провадження щодо неповнолітніх.

Ювенальне правосуддя має різні організаційні види, системи, які залежать від правової сім'ї, до якої належить держава. У англосаксонській системі ювенальні суди розглядають всі справи про правопорушення, які були скоєні неповнолітніми, окрім тяжких злочинів, а у континентальній системі ювенальні суди розглядають справи про

правопорушення та забезпечують механізм захисту прав неповнолітніх шляхом надання захисту з боку держави. Скандинавська система є ближчою до України тому, що судові та адміністративні елементи ювенальної юстиції поєднуються. Самого суду не утворюється, але в судах загальної юрисдикції є спеціалізація ювенільного судді [3].

Створення ювенального суду відповідає одному з принципів судочинства, тобто максимально індивідуалізує судовий процес, тому що кожен злочин є індивідуальним, як і покарання за нього. В основі судового процесу знаходиться особа неповнолітнього, якій буде підпорядкована вся судова процедура, куди включені правила, які не передбачені загальним правосуддям.

У наш час система ювенальної юстиції в Україні знаходиться у процесі становлення [4], зроблені кроки в цьому напрямі, проте з урахуванням позитивного досвіду зарубіжних країн вбачається можливим удосконалення судового захисту прав неповнолітніх в різних категоріях справ.

Список використаних джерел

1. Сімейний кодекс України: Закон України від 10.01.2002 р. № 2947-III. *Відомості Верховної Ради України*. 2002. № 21/22.
2. Цивільний процесуальний кодекс України: Закон України від 18.03.2004 р. № 1618-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1618-15#Text>
3. Тарашевський В. Ювенальна юстиція. Bitlex: вебсайт URL: https://www.bitlex.ua/uk/blog/terms/post/yuvenalna_yustytisiya
4. Ювенальна юстиція. WikiLegalAid: вебсайт URL: https://wiki.legalaid.gov.ua/index.php/%D0%AE%D0%B2%D0%B5%D0%BD%D0%B0%D0%BB%D1%8C%D0%BD%D0%B0_%D1%8E%D1%81%D1%82%D0%B8%D1%86%D1%96%D1%8F

Науковий керівник: к.ю.н., доцент Кісліцина І. О.